

TERMIZ HUDUDIDAGI TARIXIY OBIDALAR VA ULARNING TURIZM SALOHIYATI

Sariyeva Gulnora Irgashevna

Termiz davlat-muzey qo‘riqxonasida ilmiy xodim

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20733472>

Annotatsiya: Mazkur maqolada Termiz hududidagi tarixiy obidalar, ularning tarixiy-madaniy ahamiyati hamda turizmni rivojlantirishdagi salohiyati tahlil qilingan. Shuningdek, hududdagi arxeologik yodgorliklarning ichki va xalqaro turizmni rivojlantirishdagi o‘rni, tarixiy merosni asrash va targ‘ib qilish masalalari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: Termiz, tarixiy obidalar, turizm, madaniy meros, arxeologik yodgorliklar, Buyuk Ipak yo‘li, buddaviylik madaniyati, turizm salohiyati.

Kirish: Bugungi kunda turizm dunyo iqtisodiyotining eng tez rivojlanayotgan sohalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, tarixiy-madaniy turizm xalqlarning boy merosini namoyish etish, milliy qadriyatlarni targ‘ib qilish va hududlarning iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qiluvchi muhim omildir. O‘zbekiston qadimiy tarixga ega mamlakat sifatida dunyoga mashhur tarixiy obidalari bilan katta turizm salohiyatiga ega.

Janubiy O‘zbekistonning qadimiy markazlaridan biri bo‘lgan Termiz shahri va uning atrofidagi hududlar o‘zining boy tarixiy-madaniy merosi bilan alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu hudud qadim zamonlardan Buyuk Ipak yo‘lining muhim nuqtalaridan biri bo‘lib, Sharq va G‘arb sivilizatsiyalarini bog‘lovchi markaz sifatida rivojlangan.

Hududda saqlanib qolgan tarixiy obidalar, arxeologik yodgorliklar va diniy-madaniy markazlar nafaqat tarixiy jihatdan, balki turizmni rivojlantirish nuqtayi nazaridan ham muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda Termiz hududidagi tarixiy obidalar mahalliy va xorijiy turistlarning e‘tiborini tortib, hudud turizmini rivojlantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

Termizning tarixiy-madaniy merosi

Termiz Markaziy Osiyoning eng qadimiy shaharlaridan biri hisoblanadi. Tarixiy manbalarga ko‘ra, ushbu hudud miloddan avvalgi davrlardan o‘z yirik savdo va madaniy markaz sifatida shakllangan. Termiz turli davrlarda Kushonlar davlati, Yunon-Baqtriya podshohligi va boshqa yirik davlatlar tarkibida bo‘lib, boy tarixiy merosni o‘zida mujassam etgan.

Hududning geografik joylashuvi uning savdo, madaniyat va dinlar chorrahasiga aylanishiga sabab bo‘lgan. Ayniqsa, buddaviylik madaniyatining rivojlanishi Termiz tarixida muhim o‘rin tutadi. Bugungi kunda hududda saqlanib qolgan ko‘plab buddaviylik yodgorliklari xalqaro miqyosda katta tarixiy ahamiyatga ega.

Termiz hududidagi asosiy tarixiy obidalar

Fayoztepa Termiz hududidagi eng mashhur buddaviylik yodgorliklaridan biri hisoblanadi. Ushbu majmua milodiy I–III asrlarga oid bo‘lib, budda ibodatxonasi, monastir va xo‘jalik qismlaridan tashkil topgan. Arxeologik qazilmalar natijasida bu yerdan ko‘plab haykallar, sopol buyumlar va diniy eksponatlar topilgan.

Bugungi kunda Fayoztepa xorijiy turistlar, ayniqsa buddaviylik madaniyatiga qiziquvchi sayyohlar uchun muhim turistik obyekt hisoblanadi.

Qoratepa

Qoratepa buddaviylik dini bilan bog‘liq yirik arxeologik majmualardan biridir. Ushbu obida g‘orlardan iborat diniy markaz sifatida tarixda muhim o‘rin egallagan. Qoratepa hududidan

topilgan devoriy suratlar, diniy yozuvlar va haykallar qadimgi madaniyatni o'rganishda muhim manba hisoblanadi.

Mazkur yodgorlikning o'ziga xos arxitekturasi va tarixiy ahamiyati uni xalqaro turizm uchun jozibador maskanga aylantiradi.

Kampirtepa

Kampirtepa qadimgi shahar xarobasi bo'lib, u Amudaryo bo'yida joylashgan. Olimlarning fikriga ko'ra, ushbu hudud Buyuk Ipak yo'lidagi muhim savdo markazlaridan biri bo'lgan. Bu yerda olib borilgan qazishmalar natijasida qadimiy mudofaa devorlari, uy-joy qoldiqlari va turli xo'jalik buyumlari topilgan.

Kampirtepa arxeologik turizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyatlarga ega bo'lib, ilmiy ekspeditsiyalar va turistlarning qiziqishini oshirib bormoqda.

Sulton Saodat majmuasi

Sulton Saodat majmuasi Termizdagi eng mashhur me'moriy yodgorliklardan biri hisoblanadi. Ushbu majmua o'rta asrlar me'morchiligining nodir namunasi bo'lib, diniy va tarixiy ahamiyatga ega. Majmuaning me'moriy uslubi va tarixiy muhiti turistlarda katta qiziqish uyg'otadi.

Hakim at-Termiziy majmuasi

Hakim at-Termiziy majmuasi buyuk mutafakkir va alloma Hakim at-Termiziy nomi bilan bog'liq muqaddas qadamjo hisoblanadi. Ushbu maskan ziyorat turizmi rivojida muhim o'rin tutadi. Har yili minglab mahalliy va xorijiy ziyoratchilar ushbu tarixiy majmuaga tashrif buyuradilar.

Tarixiy obidalarining turizm salohiyati

Termiz hududidagi tarixiy obidalar turizmning bir necha yo'nalishlarini rivojlantirish imkonini beradi:

1. Madaniy turizm

Tarixiy obidalar turistlarga qadimiy sivilizatsiyalar va milliy madaniyat bilan yaqindan tanishish imkonini beradi. Ayniqsa, buddaviylik yodgorliklari xalqaro turistlarni jalb etuvchi muhim omillardan biridir.

2. Ziyorat turizmi

Hakim at-Termiziy majmuasi kabi muqaddas maskanlar diniy va ziyorat turizmi rivojiga xizmat qiladi. Bu esa hududga tashrif buyuruvchi turistlar sonining ortishiga sabab bo'lmoqda.

3. Arxeologik turizm

Termiz hududidagi qazilmalar va arxeologik obyektlar ilmiy turizmni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Olimlar, tadqiqotchilar va talabalar ushbu hududda ilmiy izlanishlar olib boradilar.

4. Ekoturizm bilan integratsiya

Surxondaryo hududining tabiiy landshafti tarixiy turizm bilan uyg'unlashib, turistlar uchun yanada jozibador muhit yaratadi. Bu esa kompleks turistik marshrutlarni shakllantirish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, Termiz hududidagi tarixiy obidalar O'zbekistonning boy tarixiy-madaniy merosining muhim qismi hisoblanadi. Ushbu yodgorliklar hudud turizmini rivojlantirish, milliy qadriyatlarni targ'ib qilish va xalqaro madaniy aloqalarni mustahkamlashda katta ahamiyatga ega.

Bugungi kunda Termizning tarixiy obidalarini asrash, ularni zamonaviy turizm talablari asosida rivojlantirish va xalqaro miqyosda targ'ib qilish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda. Shu jihatdan hududning boy tarixiy salohiyati kelajakda turizm rivojining muhim omillaridan biri bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasining “Turizm to'g'risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2019.
2. O'zbekiston Respublikasining “Madaniy meros obyektlarini muhofaza qilish va ulardan foydalanish to'g'risida”gi Qonuni.
3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
4. Xasanov A. Muzeyshunoslik asoslari. – Toshkent: Fan, 2019.
5. Sodiqov Q. O'zbekiston tarixi va madaniy merosi. – Toshkent, 2018.
6. Rtveladze E.V. Qadimgi Termiz tarixi. – Toshkent, 2016.
7. Surxondaryo viloyatining tarixiy yodgorliklariga oid ilmiy maqolalar va konferensiya materiallari.
8. UNESCOning madaniy merosni muhofaza qilishga oid xalqaro hujjatlari.